

Vec C-714/22

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

22. november 2022

Vnútroštátny súd:

Sofijski rajonen sad

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

21. november 2022

Žalobkyňa:

S.R.G.

Žalovaná:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Predmet konania vo veci samej

Konanie sa riadi podľa článku 267 ods. 1 ZFEÚ

Predmet a právny základ podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Spor o účinnosť zmluvy o spotrebiteľskom úvere, v prípade ktorej bolo dojednané platenie balíka dobrovoľných doplnkových služieb. Vznikajú tieto otázky: Či v prípade týchto plnení ide o činnosti pri využívaní a správe úveru vzhľadom na to, že nie sú zahrnuté do ročnej percentuálnej miery nákladov na úver? Môže preto v prípade týchto dodatočných plnení ísť o nekalé podmienky v zmysle smernice 93/13 a majú sa považovať za súčasť „celkových nákladov spojených s úverom“, ktoré sú smerodajné pre určenie ročnej percentuálnej miery nákladov podľa smernice 2008/48? Ako sa v kontexte doterajšej judikatúry Súdneho dvora (rozsudok v spojených veciach C-224/19 a C-259/19) majú rozdeliť trovy konania, keď sa v spotrebiteľskej zmluve zistia nekalé podmienky?

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 3 písm. g) smernice 2008/48/ES vykladať v tom zmysle, že poplatky za doplnkové služby, ktoré boli dojednané k zmluve o spotrebiteľskom úvere, ako poplatky za možnosť odkladu alebo zníženia splátok, predstavujú súčasť skutočnej ročnej percentuálnej miery nákladov na úver?
2. Má sa článok 10 ods. 2 písm. g) smernice 2008/48/ES vykladať v tom zmysle, že nesprávny údaj o skutočnej ročnej percentuálnej miere nákladov uvedený v úverovej zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom ako úverovým dlžníkom sa má považovať za chýbajúcu informáciu o skutočnej ročnej percentuálnej miere nákladov v úverovej zmluve a vnútroštátny súd musí uplatniť právne následky upravené vnútroštátnym právom pre prípad chýbajúceho údaj o skutočnej ročnej percentuálnej miere nákladov v zmluve o spotrebiteľskom úvere?
3. Má sa článok [23] smernice 2008/48/ES vykladať v tom zmysle, že sankcia stanovená vnútroštátnym právom v podobe neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, podľa ktorej sa má vrátiť iba suma poskytnutého úveru, je primeraná, keď skutočná ročná percentuálna miera nákladov nie je presne uvedená v zmluve o spotrebiteľskom úvere?
4. Má sa článok 4 ods. 1 a 2 smernice 93/13/EHS vykladať v tom zmysle, že poplatky za balík doplnkových služieb, ktoré sú predmetom samostatného dodatku k zmluve o spotrebiteľskom úvere ako hlavnej zmluve, sa majú považovať za

súčasť hlavného predmetu zmluvy a preto nemôžu byť predmetom skúmania z hľadiska ich nekalej povahy?

5. Má sa článok 3 ods. 1 smernice 93/13/EHS v spojení s bodom 1 písm. o) prílohy k smernici vykladať v tom zmysle, že podmienka uvedená v zmluve o doplnkových službách k spotrebiteľskému úveru má nekalú povahu, ak sa ňou spotrebiteľovi vyhradzuje abstraktná možnosť odkladu jeho splátok resp. zmeny splátkového kalendára, za čo je spotrebiteľ povinný zaplatiť poplatky aj v tom prípade, ak takúto možnosť nevyužije?

6. Majú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 a zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave, podľa ktorej je možné spotrebiteľovi uložiť povinnosť znášať časť trov konania v nasledujúcich prípadoch: 1) keď súd čiastočne vyhovie návrhu na určenie, že sumy nie sú splatné v dôsledku nekalej povahy nejakej zmluvnej podmienky [...]; 2) keď je výkon práva spotrebiteľa pri vyčíslení pohľadávky prakticky nemožný alebo nadmieru sťažený a 3) vždy keď ide o nekalú podmienku, vrátane prípadov, v ktorých existencia nekalej podmienky celkom ani čiastočne nemá priamy vplyv na výšku pohľadávky veriteľa alebo podmienka nemá priamu súvislosť s predmetom konania?

Citované predpisy práva Únie a judikatúra Súdneho dvora

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288) (inde v texte len „smernica 93/13“ alebo „smernica 93/13/EHS“), najmä článok 3 ods. 1, článok 4 ods. 2, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66) (inde v texte len „smernica 2008/48“), najmä článok 3 písm. g), článok 10 ods. 2 písm. g) a článok 23

Rozsudok z 20. septembra 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745)

Rozsudok zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, spojené veci C-224/19 a C-259/19, ECLI:EU:C:2020:578, najmä bod 5 výroku

Citované vnútroštátne predpisy

Zakon za zadalženiatia i dogovorite (zákon o záväzkoch a zmluvách; ďalej len „ZZD“), najmä článok 26

Zakon za potrebitelskija kredit (zákon o spotrebiteľskom úvere, ďalej len „ZPK“), najmä články 10a, 11, 19, 21 až 24 a 33, ako aj § 1 Dopalnitelni razporedbi (dodatkové ustanovenia) k tomuto zákonu

Graždanski procesualen kodex (občiansky súdny poriadok, Bulharsko), najmä článok 7 ods. 3 a článok 78

Krátke zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Dňa 10. októbra 2019 žalobkyňa a žalovaná uzavreli zmluvu o spotrebiteľskom úvere s nasledovným obsahom: poskytnutie úveru vo výške 5 000 leva (BGN) na dobu 36 mesiacov, úroková sadzba vo výške 41,00 % ročne, ročná percentuálna miera nákladov 49,02 %, celková povinnosť z úveru 8 765,02 leva. Popri celkovej povinnosti z úveru sú v zmluve o spotrebiteľskom úvere obsiahnuté odmeny za nasledujúce dobrovoľné doplnkové služby: a) za poskytnutie práva na prednostné posúdenie žiadosti a vyplatenie spotrebiteľského úveru („Fast“) vo výške 1 250 leva a b) za poskytnutie práva na zmenu splátkového kalendára spotrebiteľského úveru („Flexi“) vo výške 2 500 leva. Tieto sú obsiahnuté v splátkovom kalendári ako súčasť zmluvy, čím sa celková povinnosť z úveru zvyšuje na sumu 12 515,02 leva, ktorá je splatná v 36 mesačných splátkach vo výške zakaždým 347,64 leva. Medzi účastníkmi konania je nesporné, že žalovaná skutočne vyplatila žalobkyni sumu 5000 leva.
- 2 V zmluve o úvere je uvedené, že zákazník vopred výslovne vyjadril želanie získať dobrovoľné doplnkové služby, pričom podmienky ich využitia sú podrobne opísané vo Všeobecných obchodných podmienkach žalovanej. Podľa nich doplnková služba „Fast“ poskytuje zákazníkovi, ktorý ju získal, právo na prednostné posúdenie jeho žiadosti o poskytnutie úveru. Po rozhodnutí o schválení sa poskytnutá suma v lehote 24 hodín po podpísaní potrebných dokumentov poukáže zákazníkovi. Podľa Všeobecných obchodných podmienok doplnková služba „Flexi“ poskytuje zákazníkovi, ktorý ju získal, právo za zodpovedajúcich špecifických predpokladov zmeniť svoj splátkový kalendár. Zákazník môže požiadať o odklad alebo zníženie určitého počtu splátok, ak existujú detailne vymenované dôvody (práceneschopnosť, strata zamestnania, strata alebo poškodenie majetku v prípade katastrofy a i.).
- 3 V konaní nie je medzi účastníkmi konania sporné, že pri uzatváraní zmluvy o úvere spotrebiteľ dobrovoľne chcel získať uvedené doplnkové služby. Námetka uvedenia žalobkyne do omylu pokiaľ ide o povahu zmluvy, ktorá s ňou bola uzavretá, nebola vznesená. V konaní nebolo tvrdené, že žalovaná by odmietla poskytnúť úver, ak by neboli zaplatené tieto doplnkové služby.
- 4 Podľa vnútroštátnych právnych predpisov ZPK uplatniteľných v tomto prípade poskytovateľ úveru nesmie žiadať zaplatenie poplatkov alebo odmien za činnosti v súvislosti s využitím a správou úveru (článok 10a ods. 2). Ročná percentuálna miera nákladov za úver je definovaná ako prítomné alebo budúce celkové náklady na úver pre spotrebiteľa a nesmie prekročiť určitú hornú hranicu (článok 19 ods. 1 a 4). Tak výška ročnej percentuálnej miery nákladov, ako aj celková suma, ktorú má zaplatiť spotrebiteľ a ktoré sa musia vypočítať v čase uzavretia zmluvy o úvere, sú pritom podstatnými náležitosťami zmluvy o spotrebiteľskom úvere

(článok 11 ods. 1 bod 10). Zároveň je neplatná každá podmienka v zmluve o spotrebiteľskom úvere, ktorej cieľom alebo účinkom je obísť požiadavky ZPK (článok 21); ak nie sú splnené požiadavky uvedenia ročnej percentuálnej miery nákladov alebo je prekročená jej horná hranica, zmluva o spotrebiteľskom úvere je neplatná (článok 22). Ak je zmluva o spotrebiteľskom úvere vyhlásená za neplatnú, spotrebiteľ je povinný vrátiť len čistú sumu úveru a nie je povinný zaplatiť žiadne úroky alebo iné náklady úveru (článok 23).

- 5 Žalobkyňa podala na vnútroštátnom súde negatívnu určovaciu žalobu. Žiada o určenie, že nie je povinná zaplatiť žalovanej sumu v celkovej výške 7 515,02 leva, z toho 1) 3765,02 leva zmluvné úroky, ktoré sa skladajú z úrokovej sadzby a ročnej percentuálnej miery nákladov na celkovú dobu trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere, 2) 1250 leva odmeny za doplnkovú službu „Fast“ a 3) 2500 leva odmeny za doplnkovú službu „Flexi“.

Hlavné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 6 S.R.G. tvrdí, že podmienky zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktoré ukladajú povinnosť platiť ročný úrok, ročnú percentuálnu mieru nákladov a odmenu za doplnkové služby, sú neplatné, pretože sú v rozpore s dobrými mravmi. Okrem toho spochybňuje povinnosť zaplatiť odmenu za doplnkové služby, keďže tieto podľa jej názoru predstavujú zvyčajnú činnosť pri správe úveru (obsahujú skúmanie žiadosti o poskytnutie a vyplatenie spotrebiteľského úveru). S.R.G. zastáva stanovisko, že nie je povinná zaplatiť tieto odmeny z dôvodu ich rozporu s dobrými mravmi, pretože výška týchto dvoch odmien dosahuje celkovú sumu 3750 leva a táto suma presahuje polovicu sumy poskytnutej ako úver. Sporné odmeny sa nevzťahujú na plnenia, ktoré sú mimo hlavnej pohľadávky poskytovateľa úveru, ale predstavujú poplatky za využitie úveru, resp. za činnosti v spojitosti so správou úveru. Z tohto dôvodu dochádza k porušeniu výslovného zákazu, podľa ktorého poskytovateľ úveru nesmie žiadať poplatky a odmeny za činnosti pri využívaní a správe úveru. Okrem toho žalobkyňa argumentuje tým, že doplnkové služby predstavujú časť zmluvnej odmeny a preto museli byť zahrnuté do ročnej percentuálnej miery nákladov. Odmeny za tieto doplnkové služby predstavujú náklady pre spotrebiteľa a sú preto skrytými nákladmi na úver, z dôvodu čoho sa musia započítavať pri určovaní ročnej percentuálnej miery nákladov. Ak by sa však náklady na predmetné služby pripočítali k ročnej percentuálnej miere nákladov, tá by prekročila obmedzenia ZPK týkajúce sa jej hornej hranice a táto okolnosť vedie k neúčinnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere.
- 7 Žalovaná uvádza, že žalobkyňa sa vo svojej žiadosti o poskytnutie úveru sama rozhodla získať doplnkové služby k zmluve. Mala k dispozícii nevyhnutné predzmluvné informácie o zmluvných plneniach. Žalovaná tvrdí, že ročná úroková sadzba je pevná a v jej Všeobecných obchodných podmienkach, ktoré sú súčasťou uzatvorenej zmluvy o spotrebiteľskom úvere, je uvedené, z čoho pozostáva zmluvná odmena, aké podmienky sa vzťahujú na uplatnenie úrokovej

sadzby a ako bola vypočítaná ročná percentuálna miera nákladov. Popri tom, konkrétne splatné splátky počas celého obdobia trvania zmluvy sú obsiahnuté v splátkovom kalendári. Vo Všeobecných obchodných podmienkach je stanovené právo spotrebiteľa na odstúpenie od zmluvy. Žalovaná oponuje tvrdeniu, že ustanovenia týkajúce sa získania doplnkových služieb sú v rozpore s dobrými mravmi, pretože tieto dodatočné možnosti si žalobkyňa zvolila a nepredstavujú povinnú podmienku pre uzavretie zmluvy o úvere. Preto považuje tvrdenie žalobkyne, že ide o nekalé podmienky, za neodôvodnené. Žalovaná uvádza, že plnenia z doplnkovej dohody, teda prednostné posúdenie a vyplatenie spotrebiteľského úveru a odklad zmluvne dojednaných splátok, žalobkyňa využila.

Krátke odôvodnenie podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 8 Podľa ponímania vnútroštátneho súdu sa predmet konania koncentruje na otázku účinnosti zmluvy o úvere ako celku a o účinnosti jednotlivých ustanovení o získaní doplnkových služieb. Podľa bulharských právnych predpisov je senát rozhodujúci vo veci povinný z úradnej povinnosti brať zreteľ na nekalé podmienky v zmluve o spotrebiteľskom úvere ako je dotknutá podmienka v tomto prípade.
- 9 V tejto súvislosti vzniká pre vnútroštátny súd najprv otázka, ako sa v zmluve o spotrebiteľskom úvere určuje ročná percentuálna miera nákladov. Podľa vnútroštátneho práva súd zmluvu o spotrebiteľskom úvere, ktorá nespĺňa zákonné požiadavky týkajúce sa uvedenia ročnej percentuálnej miery nákladov, vyhlási za neúčinnú; spotrebiteľ je z nej povinný iba vrátiť prijatú sumu úveru, bez úrokov a nákladov. Podobne vnútroštátny súd chápe rozsudok vo veci EOS KSI Slovensko (C-448/17), podľa ktorého požiadavka článku 4 ods. 2 smernice 93/13/EHS nie je splnená, keď je zmluvné ustanovenie o výške ročnej percentuálnej miery nákladov formulované nejasne. Vnútroštátny súd preto takéto ustanovenia zmluvy nemusí uplatňovať. Napriek tomu je podľa názoru vnútroštátneho súdu potrebné preskúmať, či je sankcia stanovená vo vnútroštátnom práve, a to vyhlásenie zmluvy o spotrebiteľskom úvere za neúčinnú, keď nezodpovedá povinným požiadavkám týkajúcim sa uvedenia ročnej percentuálnej miery nákladov, adekvátne, resp. primeraná v zmysle článku 23 smernice 2008/48/ES. Túto otázku treba skúmať s ohľadom na tvrdenie žalobkyne, že poskytovateľ úveru pri výpočte ročnej percentuálnej miery nákladov vedome nezapočítal odmeny za doplnkové služby, ktoré obsahovo nie sú doplnkovými službami, ale súvisia s využívaním a správou úveru. V dôsledku toho musí byť podľa názoru vnútroštátneho súdu zodpovedaná otázka, či sa nesprávne uvedenie výšky ročnej percentuálnej miery nákladov v zmluve o spotrebiteľskom úvere má stavať na roveň jej neuvedeniu. Adekvátne tomu treba zodpovedať aj tým podmienenú otázku, či dojednané odmeny za „doplnkové služby“ (ktoré boli pri uzavretí zmluvy obsiahnuté v pôvodnom splátkovom kalendári a v plnom rozsahu súvisia so spôsobom splácania úveru a nie so získaním iného tovaru alebo vecí) predstavujú náklady, ktoré podľa článku 3

písm. g) smernice 2008/48 musia byť započítavané do ročnej percentuálnej miery nákladov. Z toho dôvodu je potrebný výklad toho, či platba takýchto odmien v tomto prípade predstavuje „hlavný predmet“ zmluvy spojenej so zmluvou o úvere alebo dodatočnú podmienku, adekvátne tomu dodatočné náklady zmluvy o úvere.

- 10 Napokon by vnútroštátny súd chcel pripomenúť bod 5 výroku rozsudku zo 16. júla 2020, Caixabank a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (spojené veci C-224/19 a C-259/19), ktorý znie: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13, ako aj zásada efektivity sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia režimu, ktorý umožňuje, aby časť trov konania znášal spotrebiteľ, a to v závislosti od výšky súm zaplatených bez právneho dôvodu, ktoré sa mu vracajú v nadväznosti na vyhlásenie neplatnosti zmluvnej podmienky z dôvodu jej nekalej povahy, keďže takýto režim vytvára podstatnú prekážku, ktorá môže odradiť spotrebiteľa od uplatnenia práva na účinné súdne preskúmanie možnej nekalej povahy zmluvných podmienok, ako mu ho priznáva smernica 93/13.“ S ohľadom na uvedené vzniká pre senát rozhodujúci vo veci otázka, či sa tento výklad má uplatňovať len v prípadoch, keď je uplatňovanie práva zo strany spotrebiteľa prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké, keď musí byť vyčíslená pohľadávka na vrátenie platieb, ktoré boli plnené na základe nekalej podmienky, alebo vo všetkých prípadoch, vrátane prípadu, že ide o nekalú podmienku, ktorá celkom ani sčasti nemá vplyv na výšku pohľadávky, ktorá bezprostredne nesúvisí s predmetom konania, a teda s povinnosťou voči poskytovateľovi úveru. Otázka vykazuje vzťah k predmetu konania vo veci samej, keďže, pokiaľ odmeny za „doplnkové služby“ predstavujú „hlavný predmet“ zmluvy spojenej so zmluvou o úvere a v súlade s tým by sa nezapočítavali do výpočtu ročnej percentuálnej miery nákladov, pri rozhodovaní sporu by bolo treba rozhodnúť aj o rozdelení trov konania. Podľa vnútroštátneho práva závisí podiel trov konania od toho, do akej miery bolo návrhu vyhovieť, resp. bol zamietnutý, bez ohľadu na to, akej povahy je účastník konania.